

صرف مضارع مجزوم به لام امر

مضارع معلوم

امر به لام : در ۶ صیغه‌ی غایب + ۲ صیغه‌ی متکلم

امر معلوم

امر به صیغه : در ۶ صیغه‌ی مخاطب

امر = ۶ صیغه مخاطب

۱- لام امر (مکسور) بر فعل مضارع لِفْعَلٌ لَتَفْعُلْ

روش ساخت امر به لام

۲- آخر آن را مجزوم می‌کنیم. لِفْعَلًا لَتَفْعَلَا

لِفْعَلَانِ لَتَفْعَلَانِ

لَا تَفْعَلْ لَتَفْعَلْ

۱- حروف مضارع را حذف می‌کنیم

روش ساخت امر به صیغه
۲- اگر فاء الفعل همگرا بود امر ناری بود و اگر نبود هزنه در اول فعل در می‌آوردیم

۳- اگر (عین الفعل) فتنه یا کسره بود هزنه مکسور -
و الا فتنه می‌دهیم

۴- آخر فعل را مجزوم می‌کنیم

نکته‌های ۸۶/۸۵ مبحث (۱) نلته نم

فعلی کہ از فاعل عمود کنند و به مفعول برسند

متحدی = متجاوز

ضرب زید عمراً

که مفعول بی واسطه

ذُحِبَ زَيْدٌ (زید رفت)

لازم = مفعول به فاعل التفاعل
از مرد زید عمراً

چه کسی را؟

در مقابل آن

علامت متحدی

در مقابل آن

چه چیزی را؟ - اکل زید خبزاً

اَكَلَ زَيْدٌ خُبْزاً

* حرف جر فعل لازم را مفعول می کنند
ذُحِبَ لِمَنْ يَكْرَهُ - ذُحِبَ بِمَنْ يَكْرَهُ

مفعول با واسطه

$$14x^2 + 4x = 16 + 6x$$

$$14x^2 - 2x - 16 = 0$$

$$\begin{array}{r}
 14 \\
 \times 16 \\
 \hline
 504 \\
 + 140 \\
 \hline
 1344 \\
 \times 2 \\
 \hline
 2688
 \end{array}$$

$$ax^2 + bx + c = 0$$

$$x = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a}$$

مضاعف

مضاعف در فعل ثلاثی مجرد : ع ل الفعل **ضد** (ضد) **غفیف** (غفیف)

موارد ادغام \leftarrow دو حرف متماثل = مثل هم

دو حرف متقارب = قریب الخرج ال + حروف شمسی

الش = الشمس

انواع ادغام \leftarrow لفظی و کتبی = مد

لفظی = الشمس = الشمس

احکام ادغام \leftarrow واجب
جایز
ممتنع

قواعد ادغام \leftarrow ۵ تا ۱ \leftarrow ادغام واجب
۹ تا ۶ \leftarrow ادغام جایز
۱۰ \leftarrow ادغام ممتنع

قواعد \leftarrow السَّالِم = السَّالِم \leftarrow عَلَوٌ = عَلَوٌ \leftarrow یُسَدُّ = یُسَدُّ

(۱) هر دو متحرک اولی حائز التسلین **یُسَدُّ**
(۲) حرکت اولی را با حرکت اولی برابر می‌دهیم
(۳) حرکت اولی را با حرکت اولی برابر می‌دهیم

سکانتی که متحرک شد و حرکت عارضه دارد، ساکن محسوب می‌شود
مثال: سَلَّتْ - سَلَّتَتْ + ا = سَلَّتَتْ - سَلَّتَتْ

سَلَّتَتْ - سَلَّتَتْ + ا = سَلَّتَتْ - سَلَّتَتْ

Subject _____

Date _____

مَدَدُ > مَدَدُ
مَدَدُ

(۳) ادغام دو متماثل در دو کلمه
سَلَكْتُ + تٌ = سَلَكْتُ
مِنَ + نَا = مَنَا
فِي + يَ = فَيَ
لَمْ يُسَبِّحْ + هُ = لَمْ يُسَبِّحْهُ

PAPCO

تعمیر صفت

آفرینندم

Subject

Date

ماضی مضارع اسر فاعل اسم مفعول امر نھی حجد نفی استفهام

هل ذهب	لا يذهب	لم يذهب	لا يذهب	ليذهب	مذهب	ذهب	يذهب	ذهب
هل يذهب	لا يذهبان	لم يذهبا	لا يذهبا	ليذهبا	مذهوبان	ذاهبان	يذهبان	ذهبا
هل يذهبوا	لا يذهبون	لم يذهبوا	لا يذهبوا	ليذهبوا	مذهوبون	ذاهبون	يذهبون	ذهبوا
هل تذهب	لا تذهب	لم يذهبوا	لا تذهب	لتذهب	مذهوبت	ذاهبت	تذهب	ذهبت
هل تذهبان	لا تذهبا	لم تذهبا	لا تذهبا	لتذهبا	مذهبتان	ذاهبتان	تذهبان	تذهبتا
هل يذهبون	لا يذهبون	لم يذهبوا	لا يذهبوا	ليذهبون	مذهوبات	ذاهبات	يذهبون	ذهبوا
هل تذهب	لا تذهب	لم يذهبون	لا تذهب	تذهب	مذهوبت	ذاهبت	تذهب	ذهبت
هل تذهبان	لا تذهبان	لم تذهبا	لا تذهبا	تذهبا	مذهوبتان	ذاهبتان	تذهبان	تذهبتا
هل يذهبوا	لا يذهبون	لم يذهبوا	لا يذهبوا	يذهبوا	مذهوبون	ذاهبون	يذهبون	ذهبوا
هل يذهبون	لا يذهبون	لم يذهبوا	لا يذهبوا	يذهبون	مذهوبت	ذاهبت	يذهبون	ذهبوا
هل تذهبون	لا تذهبون	لم تذهبوا	لا تذهبون	تذهبون	مذهوبتان	ذاهبتان	تذهبون	تذهبتا
هل تذهبون	لا تذهبون	لم تذهبون	لا تذهبون	تذهبون	مذهوبات	ذاهبات	تذهبون	تذهبتن
هل اذهب	لا اذهب	لم اذهب	لا اذهب	لا اذهب	مذهب، مذهبة	ذاهبت	اذهب	ذهبت
هل تذهب	لا تذهب	لم تذهب	لا تذهب	لا تذهب	مذهوبان، مذهبون	ذاهبتان، ذاهبات	تذهب	تذهبتا

Subject
Date

ضرب	ضرب	ضرب	ضرب	ضرب	ضرب	ضرب	ضرب
ضربا	ضربان	ضربان	ضربان	ضربان	ضربان	ضربان	ضربان
ضربوا	ضربون	ضربون	ضربوا	ضربوا	ضربون	ضربون	ضربون
ضربت	ضربت	ضربت	ضربت	ضربت	ضربت	ضربت	ضربت
ضربتا	ضربتان	ضربتان	ضربتا	ضربتا	ضربتان	ضربتان	ضربتان
ضربن	ضربن	ضربن	ضربن	ضربن	ضربن	ضربن	ضربن
ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا
ضربت	ضربت	ضربت	ضربت	ضربت	ضربت	ضربت	ضربت
ضربتا	ضربتا	ضربتا	ضربتا	ضربتا	ضربتا	ضربتا	ضربتا
ضربن	ضربن	ضربن	ضربن	ضربن	ضربن	ضربن	ضربن
ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا
ضربت	ضربت	ضربت	ضربت	ضربت	ضربت	ضربت	ضربت
ضربتا	ضربتا	ضربتا	ضربتا	ضربتا	ضربتا	ضربتا	ضربتا
ضربن	ضربن	ضربن	ضربن	ضربن	ضربن	ضربن	ضربن
ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا
ضربت	ضربت	ضربت	ضربت	ضربت	ضربت	ضربت	ضربت
ضربتا	ضربتا	ضربتا	ضربتا	ضربتا	ضربتا	ضربتا	ضربتا
ضربن	ضربن	ضربن	ضربن	ضربن	ضربن	ضربن	ضربن
ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا	ضربوا

جلس	تجلسون	جالس	مجلوس	ليجلس	لا يجلس	لم يجلس	لا يجلس	يجلس
جلسا	تجلسان	جالسان	مجلوسان	ليجلسا	لا يجلسا	لم يجلسا	لا يجلسا	يجلسان
جلسوا	تجلسون	جالسون	مجلوسون	ليجلسوا	لا يجلسوا	لم يجلسوا	لا يجلسوا	يجلسون
جلست	تجلس	جالسة	مجلوسة	لتجلس	لا تجلس	لم تجلس	لا تجلس	تجلسين
جلستا	تجلسان	جالستان	مجلوستان	لتجلسا	لا تجلسا	لم تجلسا	لا تجلسا	تجلسان
جلستين	تجلسين	جالسات	مجلوسات	لتجلسين	لا تجلسين	لم تجلسين	لا تجلسين	تجلسين
جلست	تجلس	جالس	مجلوس	لجلس	لا تجلس	لم تجلس	لا تجلس	تجلسين
جلستا	تجلسان	جالسان	مجلوسان	اجلسا	لا تجلسا	لم تجلسا	لا تجلسان	تجلسان
جلستهم	تجلسون	جالسون	مجلوسون	اجلسوا	لا تجلسوا	لم تجلسوا	لا تجلسون	تجلسون
جلبت	تجلسين	جالسة	مجلوسة	اجلسي	لا تجلسي	لم تجلسي	لا تجلسين	تجلسين
جلبتما	تجلسان	جالستان	مجلوستان	اجلسا	لا تجلسا	لم تجلسا	لا تجلسان	تجلسان
جلبتن	تجلسين	جالسات	مجلوسات	اجلسين	لا تجلسين	لم تجلسين	لا تجلسين	تجلسين
جلبت	اجلسين	جالس/جالسة	مجلوس/مجلوسة	لا اجلس	لا اجلس	لم اجلس	لا اجلسين	تجلسين
جلبتا	تجلسين	جالسان، جالسان، جالستان، جالسات	مجلوسان، مجلوسون، مجلوسات، مجلوسات	ليجلسن	لا يجلسن	لم يجلسن	لا يجلسن	تجلسين

كُتِبَ	يُكْتَبُ	كَاتِبٌ	عُلُوبٌ	لَيْسَ	لَا يَلْتَبُ	لَمْ يَلْتَبْ	لَا يَلْتَبُ	هَلْ يَلْتَبُ
كُتِبَ	يُكْتَبَانِ	كَاتِبَانِ	مُكْتَبَانِ	لَيْسَا	لَا يَلْتَبَانِ	لَمْ يَلْتَبَا	لَا يَلْتَبَانِ	هَلْ يَلْتَبَانِ
كُتِبُوا	يُكْتَبُونَ	كَاتِبُونَ	مُكْتَبُونَ	لَيْسُوا	لَا يَلْتَبُوا	لَمْ يَلْتَبُوا	لَا يَلْتَبُونَ	هَلْ يَلْتَبُونَ
كُتِبَتْ	تُكْتَبُ	كَاتِبَةٌ	مُكْتَبَةٌ	لَيْسَتْ	لَا تَلْتَبُ	لَمْ تَلْتَبِ	لَا تَلْتَبُ	هَلْ تَلْتَبُ
كُتِبَتَا	تُكْتَبَانِ	كَاتِبَتَانِ	مُكْتَبَتَانِ	لَيْسَتَا	لَا تَلْتَبَانِ	لَمْ تَلْتَبَا	لَا تَلْتَبَانِ	هَلْ تَلْتَبَانِ
كُتِبْنَ	يُكْتَبْنَ	كَاتِبَاتٌ	مُكْتَبَاتٌ	لَيْسَتَا	لَا يَلْتَبْنَ	لَمْ يَلْتَبْنَ	لَا يَلْتَبْنَ	هَلْ يَلْتَبْنَ
كُتِبَتْ	تُكْتَبُ	كَاتِبٌ	عُلُوبٌ	أَلَيْسَ	لَا تَلْتَبُ	لَمْ تَلْتَبِ	لَا تَلْتَبُ	هَلْ تَلْتَبُ
كُتِبَتَا	تُكْتَبَانِ	كَاتِبَانِ	مُكْتَبَانِ	أَلَيْسَا	لَا تَلْتَبَانِ	لَمْ تَلْتَبَا	لَا تَلْتَبَانِ	هَلْ تَلْتَبَانِ
كُتِبْنَ	تُكْتَبُونَ	كَاتِبُونَ	مُكْتَبُونَ	أَلَيْسُوا	لَا تَلْتَبُونَ	لَمْ تَلْتَبُوا	لَا تَلْتَبُونَ	هَلْ تَلْتَبُونَ
كُتِبِينَ	تُكْتَبِينَ	كَاتِبَةٌ	مُكْتَبَةٌ	أَلَيْسِي	لَا تَلْتَبِينَ	لَمْ تَلْتَبِي	لَا تَلْتَبِينَ	هَلْ تَلْتَبِينَ
كُتِبَتَا	تُكْتَبَانِ	كَاتِبَتَانِ	مُكْتَبَتَانِ	أَلَيْسَا	لَا تَلْتَبَانِ	لَمْ تَلْتَبَا	لَا تَلْتَبَانِ	هَلْ تَلْتَبَانِ
كُتِبْنَ	تُكْتَبِينَ	كَاتِبَاتٌ	مُكْتَبَاتٌ	أَلَيْسِينَ	لَا تَلْتَبِينَ	لَمْ تَلْتَبْنَ	لَا تَلْتَبِينَ	هَلْ تَلْتَبِينَ
كُتِبْتُ	أَكْتُبُ	أَكْتُبُ/كَاتِبٌ	مُكْتَبٌ/مُكْتَبَةٌ	لَا أَلْتَبُ	لَا أَلْتَبُ	لَمْ أَلْتَبْ	لَا أَلْتَبُ	هَلْ أَلْتَبُ
كُتِبْنَا	نُكْتَبُ	كَاتِبَانِ/كَاتِبَاتٌ	مُكْتَبَانِ/مُكْتَبَاتٌ	لَا نَلْتَبُ	لَا نَلْتَبُ	لَمْ نَلْتَبْ	لَا نَلْتَبُ	هَلْ نَلْتَبُ

۱) مشخص کردن فاعل و مفعول (فعل متعدی)

۲) شماره صیغه ی فاعل و مفعول را می نویسیم

۳) بدون توجه به مفعول در صیغه ی یک خودتشی بریم

اگر مفعول اسم ظاهر باشد با توجه به مذکر یا مؤنث بودن مفعول فعل بدست آمده را در صیغه ی ای یا ا بر و مفعول به را

رفع ده

مفعول	فاعل	
۱۴	۷	۵
۶	۷-۴	۴
۱۳	۱۰	۳
۲ (اسم ظاهر)	۳	۴
۶ (اسم ظاهر)	۱	۴

۱) نَصْرُنَا ← ^{مجموعه} نَصْرُنَا

۲) لِنَصْرُهُنَّ ← ^{مجموعه} لِنَصْرُهُنَّ

۳) اُنصُرِنِي ← ~~لَا اُنصُرُ~~

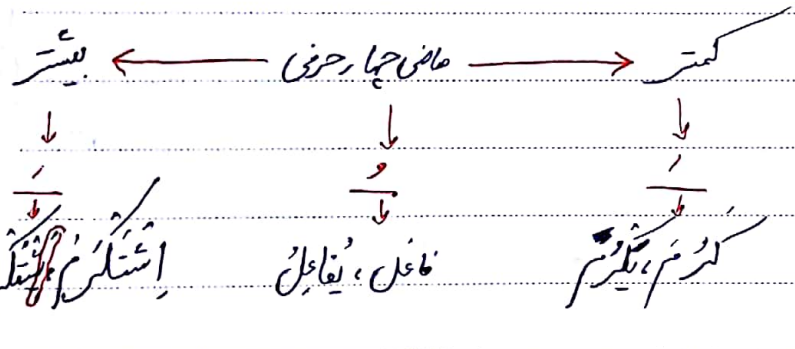
۴) نَصْرُوا الزَّيْدِيْنَ ← نَصْرُ الزَّيْدَانِ

۵) لِيُنصُرِ الْمَهْدَاتُ ← لِيُنصُرِ الْمَهْدَاتُ

نوع ماضی	ساختار	مثال	معنی
ساده	فعل	ذهب زید	زید رفت
تفاتی	فعل + فعل	فرد ذهب زید	زید رفته است
بصید	کان + فعل	زید کان ذهب	زید رفته بود
استمراری	کان + مضارع	زید کان یدع	زید می رفت .
—	—	—	—

حروف مضارع در مضاری که صیغی اول ماضی آن، چهار حرفی (هم از اصلی و زائد باشد)، مضموم بود در مضاری که

ماضی آن بیشتر از چهار حرف یا بیشتر از آن باشد، مفتوح است.
دایمی

۱) اجراء در وزن یا موزون (هرو) مانند فَوْزٌ فَعْلٌ

۲) اجراء در موزون و عدم اجراء در وزن مَدٌّ فَعْلٌ

عدم اجراء در موزون و اجراء در وزن سَفْرٌ جَلٌّ فَعْلَلٌ

ادغام متماثلان در دو مورد واجب

ماده ۱۱

در یک کلمه یا در دو کلمه

مَدٌّ مَدٌّ مَدٌّ مَدٌّ

افرب بکراً / افرب بکراً

۱۲) برای این امر در صورتی که حرف اول مجاز التسلیم باشد یا انتقال حرکت درم به قبل، آن را (ماده ۱۱)

یَمْسِسُ ← یَمْسِسُ ← یَمْسِسُ / یَمْسِسُ ← یَمْسِسُ ← یَمْسِسُ

۱۳) ادغام (لام) - (ال) در حرف شمسی السَّمْسِ ← السَّمْسِ

۱۲ ادغام (ن) در حرف برملون

جائز شملان

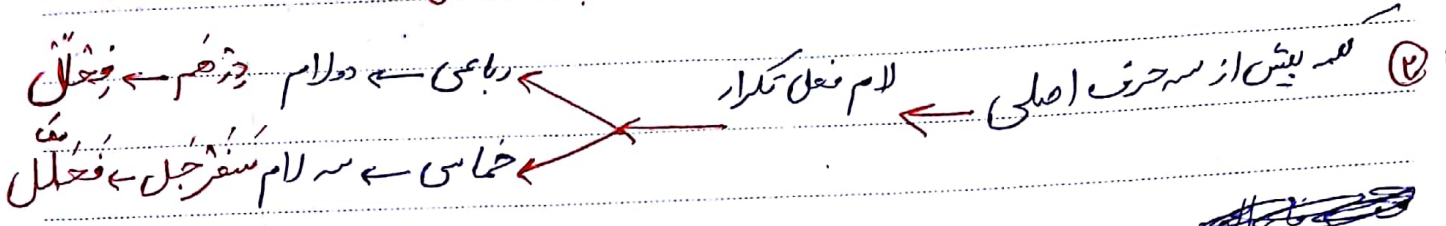
حَفَلٌ لَدٌّ مَنَابِكٌ لَمٌّ

ادغام ۱۴ / ۱۳ / ۱۷ / ۱۴ / ۱۱ از مضارع محذوم و امر

پس از انتقال حلقه عن الذحل به قبل و چون علامت رفع نیز از لام اصل حذف شده، التقای سالتین بودی می آید برای رفع این حالت، به لام الفعل حرکت عارضی داده می شود (صورت اصلی و همچنین کلمه و الحاق حرکت نبرده)

قواعد وزن

۱) شروع اصلی در برابر (ف ج ل) ذَهَبٌ ۛ فَعَلٌ

۲) حرف اصلی بر اساس قواعد اعلاان حذف شود ۛ در وزن هم حذف می شود. (وَهَبٌ ۛ بَهَبٌ) وزن ۛ عِل

۳) کلمه ای ۛ حرف زائد غیر مشدّد ۛ آه ۛ تکرار حرف اصلی باشد در وزن ۛ حرفی که در برابر حرف تکراری است تکراری شود. خَلَبٌ ۛ فَعَلٌ

- در ۱ حرفها مشاغل هستند ولی در ۲ نه
- در ۳ حرفی که در برابر حرف تکراری است
- تکراری شود
- خَلَبٌ ۛ فَعَلٌ
- در غیر این صورت خود حرف زائد
- را در وزن می آوریم.
- عالم ۛ فاعل
- معلوم ۛ مفعول

۴) حرکت هر حرف در وزن، باید همان حرکت حرف کلمه باشد. علمیم ۛ مفعیل ۛ علوم ۛ فَعول

مگر اینکه حرکت یا سکون حرفی بر اثر قواعد اعلاان یا ادغام یا تخفیف همزه تغییر کرده ۛ حرکت یا سکون اصلی حرف ^{ی آید} (قبل از حذف شدن می آید) قال ۛ قَوْلٌ ۛ قیل ۛ قَوْلٌ ۛ فَعَلٌ

۵) اگر در کلمه ای حرف مشدّد داشت، با مراجعه به کلمات متجانس آن، باید ببینیم که آیا ^{هذه} ۛ تا اصلی ۛ تا زائد ۛ اصلی ۛ زائد

۱) [۴ تا اصلی] ۛ وزن بدون حرف مشدّد ۛ فَعَلٌ ۛ فَعَلٌ ۛ فَعَلٌ

۲) [حرف زائد] ۛ حرف زائد را مشدّد می آوریم. اَجِلُوا ۛ اَفْعول

۳) یلی اصلی و یلی زائد
 اصل اصلی ← اصل اصلی
 بعد زائد ← اصل اصلی

کَسَلَمَ ← مَعْلَمٌ
 اِفْعَلَمَ ← اَفْعَلَمٌ

زائد، اصلی سے خود آن رادد وزن ہی آوریم، وزن بدون حرف مستودت خواہد بود

وَفَعِلَ ← مَفْعِلٌ
 ذُنُوتٌ ← مَفْعُولٌ
 تَمَدُّدٌ ← مَفْعُولٌ

۷) اور رد لکھ ای ((قلب)) صورت بگردے یعنی ترتیب حروف اصلی ہم بخوردے در وزن ہم ہم می خورد
 جاہ جای حروف

مثلاً: جاہ ← مَفْعَلٌ

کے متجانس ہاے وجہ، وجید، وجافہ ← "ج" ← عین الفعل است و

و (ا) کہ منقلب از (واد) است فاذا الفعلی بالذ

حروف تسمیہ: سئل زردیست
 ض ط
 د

قائدہ چہارم:

ادغام لام (ال) در حروف تسمیہ

مَوْلَا مین

بیولون

قائدہ پنجم:

ن / ن / ن

* اگر در یک کلمہ باشد (بہ جز دو تکرار) کنار ہم کہ مطلقاً واجب مَنون و مَنون (مَنون)

در بقیہ موارد جائز نیست دُنیا / صِنوان / اَنمار

لام (لا) — ان لاء الا
 صیم (ما) — ان ما ء اما
 مین (من) — مین من ء مین
 * در اینها لفظی و کسبی

استغناء و صرف

قاعده ہسٹم:

مت - مت
متناب
* اگر موجب اشتباه نسو در مثل (و ط د) کہ در صورت ادغام (ظ ط) در (ت ز)
کہ متقلب اند، با (و د) اشتباه می شود.

اِذْذُكْرُ ۛ اِذْذُكْرُ
يُتَلَعِدُّ ۛ يُتَلَعِدُّ

قاعده نجم:

مت - مت

عبارت زین
و لام
در
ساکن

مُذَذَّتْ ۛ مُذَذَّتْ
هَلْ رَأَيْتَ ۛ هَلْ رَأَيْتَ

قاعده دهم:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

قواعد اعلال

قواعد عمومی اعلال

وَقَدِيرًا ← وَقْدِيرًا ← وَقْدِيرًا
Subject _____
Date _____

قاعده ۱:

موضوع (و-ی) (ممن) جملہ
عین الفعل متحرک
شرط: حرکت ما قبل صحیح و ساکن

قاعده ۲:

موضوع (و-ی)
شرط: (و) ما قبل مضموم
(ی) ما قبل مکسور
در آخر لکمه

حکم: حرکت به ما قبل داده می شود.

يَتَوَلَّى ← تَوَلَّى
يَتَّبِعُ ← تَبِعَ

حکم: حرکت می افتد.

تَبِعَ ← تَبِعَ

قاعده ۲:

موضوع (و-ی) (ممن) جملہ
شرط: عین الفعل باللام الفعل بالذکر
در ابتدای لکمه باشد (ممن) در آخر لکمه
باید
حرف پیش از آن و باشد

قاعده ۳:

موضوع (و) (و) جملہ
شرط: ما قبل مکسور
حکم: (ی) ← (ی)

حکم: حرکت به ما قبل داده می شود.

يَتَّبِعُ ← تَبِعَ

قَوْلٌ ← قَوْلٌ

قَوْلٌ ← قَوْلٌ ← قَوْلٌ

قاعده ۴:

موضوع (و) (و) جملہ
شرط: لام الفعل
ما قبل آن مکسور

حکم: (ی) ← (ی)

رَضِيَ ← رَضِيَ
رَضِيَ ← رَضِيَ

قاعده ۱: $\frac{\text{ا}}{\text{ع}} \leftarrow \text{ا}$

عے فاء x
عے عارضی x

قاعده ۱: $\frac{\text{ا}}{\text{و}} \leftarrow \text{ا}$
موضوعی (و - ی)

قاعده ۲: $\frac{\text{ا}}{\text{و}} \leftarrow \text{ا}$
(۴)

موضوعی (و)

شرط: حرف چہارم بعد (حرف ۴ اور حرف ۳ بعد)
ماقبل آن مفتوح

شرط: ماقبل مفتوح
فاء الفعل x
حرف عارضی بنا نہ x

قول سے قال
یذبحی سے یذبح
اسلنتی سے اسلنتی

حکم ۱: الف

حکم ۲: ی
یذبحون سے یذبحون
یرضون سے یرضون
یذبحون سے یذبحون

* رخلای یوڈ ایشس کر من عله فاء الفعل است
کتاب نہ پایہ پر لکھو
صفحہ ۱۱۲ پایہ خواندہ خود

* قاعده ۳: برہ مقدم
* در کلمات کہ صمی تو قاعده ی ارفام و یا قاعده ی اعلان صورت بگیرد سے قاعده اعلان مقدم است

قاعده ۹: $\frac{\text{ا}}{\text{و}} \leftarrow \text{ا}$ و $\frac{\text{ا}}{\text{و}} \leftarrow \text{ا}$
قائل سے قول
مضیاج سے مضیج

قاعده ۵: اعلان
قو و سے قوی
یقو و سے یقوی

قاعده ۱۰: $\frac{\text{ا}}{\text{و}} \leftarrow \text{ا}$
(نا)

قاعده ۱۱: موضوعی (ئی)

قاعده ۱۲: $\frac{\text{ا}}{\text{و}} \leftarrow \text{ا}$
عله (عش)

قول سے قل
بیع سے بیع

شرط: فاء الفعل
ماقبل مفتوح

* صفحہ ۱۱۳ خواندہ خود

حکم ۳: (و)
یغیر سے یغیر
مغیر سے مغیر

قواعد اعلال

(۱) (ص) سے عِلّہ [عین الفتح] یَدْبِغُ سے یَبِغُ

(۲) (ض) سے عِلّہ [انشار] بُبِغُ سے بَبِغُ

(۳) و / ی سے حرکت آخری اتنا۔ ثانی سے ثانی

(۴) و سے ی قَوْل سے قیل

(۵) و سے ی رَضِیُو سے رَضِیَی

(۶) و سے ی یُدْعَوْنَ سے یُدْعِیْنَ

(۷) و سے ی یُبْسِرُ سے یُبْسِرُ

(۸) و سے ا قَوْل سے قال

(۹) و سے ا قَابِل سے قَابِل

مُضْطَبِح سے مُضْطَبِیح

(۱۰) عِلّہ (ض) سے عِدْجَن سے قَوْل سے قیل یَبِغُ سے بَبِغُ

مضاعف کلماتی که عین الفعل و لام الفعل آنها مثل هر باشد

مضاعف در کلمات رباعی؟

کلماتی که فاء الفعل و همانند لام الفعل اول ~~فعل~~
عین الفعل همانند لام الفعل دوم

مثل: زلزله و زلزله

پنجمسی مضاعف ندارد.

* در رباعی و خماسی، کلماتی که دو حرف اصلی آن مثل هم و در کنار هم باشد، نداریم.
پس (جَلَبَت) و (أَلْفُؤذ) که ثلاثی مزید اند.

مضاعف (مَسَّ بِمَسٍّ) - (حَرَّ بِحَرٍّ لَامِلٌ - مَجَلَّ)

ادوات مضاعف

در کلمه سُنْفُؤذ خلاصه شده ~~س~~ حرف (س) ← رمز باب (سَمِعَ لِسْمَعِ)

حرف (ن) ← رمز باب (نَصَرَ نَصْرًا) - (حَرَّ بِحَرٍّ لَامِلٌ) - (دَقَّ بِدَقٍّ)
حرف (ف) ← رمز باب (فَضَحَ فَضْحًا) - (فَضَحَ فَضْحًا) - (فَضَحَ فَضْحًا)
تکرار حرف (د) هم نشانه مضاعف بودن

بهر لفظ در حرف مشابه در کنار هم تکرار است پس باید تغییر در هم (تاکیدها)

ابدال، جایگزین کردن یک حرف با حرف دیگر در همان جایگاه.

مانند: طَرَسَ که وقتی به باب (فَعَّلَ) می رود، جایز است لام الفعل آن به حرف ~~س~~ (ی) تبدیل شود.
تَطَنَّعٌ ← تَطَنَّعِي

حذف: برای نمونه، در صرف صیغهای ششم به بعد، در افعال ماضی مکسور العین مضاعف همیشه وجود جایز است:

بدون تغییر: ظَلَلْتُمْ
حذف عین الفعل: ظَلَلْتُمْ

حذف عین الفعل و انتقال حرکت آن به فاء الفعل: ظَلَلْتُمْ

ادغام: حرف اولی ساکن و دومی متحرک و کلتا رہم باشند، قواعد ادغام کے مدغم لے مدغم لے

ادغام صحیح و لغوی

ادغام صحیح: اولی ساکن و دومی متحرک
ادغام لغوی: ہر دو حرف متحرک ← باید اولی ساکن

مواردی کے حرف اول متحرک و حرف دوم ساکن، لِمُذَذِّ لِمُذَذِّ لِمُذِّ

۱۲ ادغام متماثلان و متقاربان

ادغام متماثلان: ادغام دو حرف صحیح
ادغام متقاربان: ادغام دو حرف غیر صحیح، در صحت تلفظ بہم نزدیک باشند (مثل د-ت) یا در برخی صفات باہم مشترک اند (مثل ن-و) مانند
ادغام (ن ساکن) در حروف یرملون: مَن يَعْمَلْ مَن يَعْمَلْ

مازشت ادغام متقاربان، بہ ادغام متماثلان است، بہ این معنا کہ ابتداء مدغم و مدغم فیہ صحیح می شوند پس دو حرف صحیح در یکدیگر ادغام می گردند. مانند مَن يُشَاذُّ مَن يُشَاذُّ ابتداء صوت (ش) و (ذ) پس ادغام رخ می دهد.

قواعد وزن حرف مشدد:

۱) اگر هر دو حرف مشدد، (اصلی) باشند، در وزن، حروف متناظر با آن دو، بدون تشدید و یا حرکات قبل از ادغام آورده می شود. فَرَسٌ بِرِزْبٍ فَعْلٌ رَ يَفْتَرُ بِرِزْبٍ يَفْعِلُ

۲) اگر هر دو حرف مشدد، زائد باشند، در وزن نیز همان حرف زائد بہ صورت مشدودی آید اِحِلَّوْا ذِي اِنْجِلَالٍ
۳) اگر یکی اصلی و دیگری زائد:

این اگر حرف زائد مکرر حرف اصلی باشد (مانند باب تفعیل کہ در معنی مضارع آن، مَن يَعْمَلْ مَرَارَةً) حرف متناظر با حرف اصلی، در وزن بہ صورت مشدودی آید مثل فَعْلٌ مَن يَعْمَلْ مَرَارَةً

یا اگر حرف زائد، مکرر حرف اصلی نباشد. (بلکہ حرف اصلی باشد) حرف متناظر با حرف اصلی و خود حرف زائد در وزن، بدون تشدید ذکر می شوند یا مانند: فَعْلٌ مَرَارَةً (از او ف د) بِرِزْبٍ فَعْلٌ

Date: _____

Subject: _____

حرکت عارضیه:

۱۰) وَقَيْتُ

۱۱) وَقَيْتُنَا

۱۲) وَقَيْتُمْ

۱۳) وَقَيْتُ

۱۴) وَقَيْتَنَا

۱) برای دفع القای سالکین به حرمی داده می شود

اخشی - اخشین - اخشین - اخشون

مضارع:

(قبیله‌ها)

۱) یَقِي - يُوقِي - يَقِي

۲) يُوقِيَانِ - يُقِيَانِ

۳) يُوقِيُونَ - يُقِيُونَ - يَقُونَ

۴) تُوقِي - تُقِي (قبیله‌ها)

۵) تُوقِيَانِ - تُقِيَانِ

۶) تُوقِيْنَ - تُقِيْنَ

۷) تُوقِي - تُقِي

۸) تُوقِيَانِ - تُقِيَانِ

۹) تُوقِيُونَ - تُقِيُونَ - يَقُونَ

۱۰) تُوقِيِينِ - تُقِيِينِ

۱۱) تُوقِيَانِ - تُقِيَانِ

۱۲) تُوقِيْنَ - تُقِيْنَ

۱۳) أُوقِي - أُقِي

۱۴) نُوقِي - نُقِي

(۲)

فتحه قبل از الف
عز و الرضا / غلمان

فتحه قبل از لام تشدید

اخوان / اخوتین

حرکت اول
در همه موارد
به حرف بی محال
حرف الف از آن
داده می شود

که گره قبل از (ی) نسبت

مملوئی

قاعده ابراهیم
روی
۱/۲/۳/۴/۵

وقی

وقی

وقیا

وقاؤ - وقوا

وقیت - وقات - وقت

وقیتا - وقاتا - وقتنا

وقین

وقیت

وقیتنا

وقیتم

يُوقِي	لِقَى ← لِيَقَى ← لِيَقَى
يُرْقِيَان	لِقْيَان ← لِيَقِيَان ← لِيُرْقِيَان
يُرْقِيُونَ	لِقْيُون ← لِيَقِيُون ← لِيُرْقِيُون
تُرْقِي	لَقَى ← لِيَقِي ← لِيَقِي
تُرْقِيَان	لَقْيَان ← لِيَقِيَان ← لِيُرْقِيَان
يُرْقِيُونَ	لَقْيُون ← لِيَقِيُون ← لِيُرْقِيُون

120

تُوقِي	لِقَى ← لِيَقِي ← لِيَقِي
تُرْقِيَان	لِقْيَان ← لِيَقِيَان ← لِيُرْقِيَان
تُرْقِيُونَ	لِقْيُون ← لِيَقِيُون ← لِيُرْقِيُون
تُرْقِيُونَ ← تُرْقِيُونَ ← تُرْقِيُونَ	لَقَى ← لِيَقِي ← لِيَقِي
تُرْقِيَان	لَقْيَان ← لِيَقِيَان ← لِيُرْقِيَان
تُرْقِيُونَ	لَقْيُون ← لِيَقِيُون ← لِيُرْقِيُون
أُوقِي	أُوقِي ← لِأُوقِي
أُوقِي	أُوقِي ← لِأُوقِي

٢

لِيُرْقِيَان	لِيُرْقِيَان
لِيُرْقِيُونَ	لِيُرْقِيُونَ
لِيُرْقِيَان	لِيُرْقِيَان
لِيُرْقِيُونَ	لِيُرْقِيُونَ
لِيُرْقِيَان	لِيُرْقِيَان
لِيُرْقِيُونَ	لِيُرْقِيُونَ
لِيُرْقِيَان	لِيُرْقِيَان
لِيُرْقِيُونَ	لِيُرْقِيُونَ
لِيُرْقِيَان	لِيُرْقِيَان
لِيُرْقِيُونَ	لِيُرْقِيُونَ

(۱) قواعد اعلال تنها در لغات ثلاثی مجاری می آید.

(۲) حرف حاکمی ساکن ← حرف لیں **مُقول** **بیع**

حال اگر حرکت قبل از آن مناسب با آن حرف باشد ← حرف مد. نور امیر خان

بنا بر این الف همیشه حرف مد است، زیرا همیشه ساکن است و تا حرف قبل از آن مفتوح نباشد قابل تلفظ نیست.

قواعد اعلال بر اساس معیارهای گوناگون.

الف) بر اساس محل آن اعلال.

(۱) اعلال در فاعل **قلا** ← **یئیسر** ← **یوسر**

(۲) اعلال در عین الفعل **قا** ← **قول** ← **قال**

(۳) اعلال در لام الفعل **قا** ← **دعو** ← **دعا**

(۴) اعلال در حرف زائد **قا** ← **ساعد** ← **سعود**

ب) بر اساس نوع

(۱) ساکنی **مقول** ← **یقول**

(۲) ملبی ← **قول** ← **قال**

(۳) حوئی ← **لیقول** ← **لیقل**

حج) وزن انفعال معتل

۱) اگر حرکت حرف اصلی، به حرف دیگری منتقل شود (اعلال سلونی) این تغییر در وزن اعمال نمی شود و معیار حرکت پیش از

اعلال سلونی است **لِقَوْلٍ لِّفَعْلٍ**

۲) هرگاه حرف اصلی و حرف دیگری تبدیل شود (اعلال قلبی) وزن بر اساس حالت قبل از اعلان تبدیل می شود
قَالَ لِفَعْلٍ

۳) هر بر اثر قواعد اعلان، برخی از حروف اصلی لکن حذف شود (اعلال حذفی) حرف مناظر با آن از وزن نیز

حذف می گردد و حرکات در وزن بر اساس حالت کنونی لکن معتل خواهد بود
عَبْدٌ لِّفَعْلٍ
قَالَ لِفَعْلٍ

قواعد مشترک اعلان

برخی از قواعد اعلان هم در فعل و هم در اسم و در عین حال در بیش از یک نوع معتل جاری می شوند

۱- قواعد مشترک اعلان

قاعده ۱: در مثال اجوف ناقص اجرای شود

قاعده ۲-۳-۴: در اجوف و ناقص اجرای شود

Subject _____
Date _____

کلاس عربی
اساتذہ
جماعت ششم

قاعده ۱: (۴ و ۵ حرف مادہ) — وُ وُ وُ ی

موزان — میزان
صوفیہ — صوفیہ
دُعویٰ — دُعویٰ
قویٰ — قویٰ

قاعده ۲: (قاعده ۱ حرف مادہ) — وُ وُ وُ ی

قاعده ۳: (قاعده ۲)

اگر حرکت قبل از (و-ی) مکتوب یا مقصور ہو تو در اشای لکھ جائے۔
و فتح نہایت ابتدا آن لکھ حذف می شود سپس حرکتش به ماقبل انتقال می یابد۔

ها دیون — ها دیون
بیخ — بیخ

مثال بابی

فَرَبٌ — فَرَبٌ
كِرٌّ — كِرٌّ
سُجٌّ — سُجٌّ

وضوح

وضوح

مثال وادی

فَرَبٌ — فَرَبٌ
سُجٌّ — سُجٌّ
كِرٌّ — كِرٌّ
حَبِيبٌ — حَبِيبٌ

اجزائے

در اجزائے اعلیٰ قاعدہ میں اعلال جاری می شود کہ ۴ قاعدہ میں آن مشترک و ۴ قاعدہ میں دیگر امتیاضی است
مشترک

قاعده ۱: قَوْلٌ سے قِيلَ (قاعده ۴)

قاعده ۲: قَوْلٌ سے قَالَ (قاعده ۱)

قاعده ۳: نَصْرٌ سے نَصْرٌ

قاعده ۴: اَبِيحٌ سے اَبِيحٌ

امتیاضی

قاعده ۱: مَسِيرٌ سے مَسِيرٌ

يَقُولُ سے يَقُولُ

قاعده ۲: يَخُوفٌ سے يَخُوفٌ

دُرُورِی (مفتوح بعد از حرف ص من ترادیند پس از انتقال)

قاعده سرر قَالِنٌ سے قُلَانٌ

قاعده ۴:

اگر (و) در صدر اجزائے بعد از کمره و قبل از الف واقع شود در فعل ماضی آن اعلال صورت

گرفتند مانند (و) (ی) تبدیل می شود حیوام سے حیام

موقع حرف بعین الفعل آن وقت کثیر
قواعد ناقص

Date: _____

Subject: _____

عمومی ۱۲۱
برادر لود

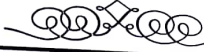
اختصاصی

در آخر لکھ مفسور یا مفسر بانہ
حرکت آنا حذف می گردد، در نتیجہ یہ حرف مر تبدیل می شود

رضوے رضی

۲۱) تاکرہ (۵)

Date: _____

Subject: _____

⑬ أَمْرٌ بِأَمْرٍ (واجب)

⑭ نَأْمُرُ بِأَمْرٍ (حائز)

لَوِيَ لَوِيًّا

لَوِيًّا

لَوِيًّا لَوِيًّا لَوِيًّا لَوِيًّا

لَوِيًّا لَوِيًّا لَوِيًّا لَوِيًّا

لَوِيًّا

لَوِيًّا

لَوِيًّا

لَوِيًّا

لَوِيًّا

لَوِيًّا

لَوِيًّا

لَوِيًّا

لَوِيًّا

لَوِيًّا

Date: _____

Subject: _____

قاعده ۸: (جائز)

سؤال سے سوال ← ۱ ← ۶
 سؤال سے سوال (مکن الفعل)
 سؤال سے سوال (مماذہ سوال)

پس ←

امر حاضر این سادہ بہ دو صورت
 ① اسأل اسألا اسألا اسألنی اسألنی
 ② سئل سئلا سئل سئل

* اگر رد آغاز جملہ سے بہتر است سے ~~سئل~~ (محذوف العین بیاید)
 * در اثنای جملہ ~~سئل~~ سے ~~سئل~~ (عدم حذف عین الفعل)
 * در ماضی و مضارع سے عدم تلب ہنزہ بہتر

قاعده ۹:

(ہنزہ وصل اول للہ) ہنزہ استفہام
 ۱) مفتوح باشد ہے (الف) یا تسہیل (بہن ہنزہ والف) أَلْآنَ ← آ لَان
 ۲) مکتوب یا منضم سے Del (حذف) أَصْطَفَيْتُ؟ أَصْطَفَيْتُ؟ أَصْطَفَيْتُ؟

قاعده ۱۰:

PARMIS

قاعدہ ۱۰:

ہمزہ حذف می شور ✓

(۱) امر (أَخُذْ) } (۶) سے فاء الفعل امر حاضر (أَخُذْ يَا أَخُذُ) ← DEL واجب
(۲) امر (أَأْكُلْ) } ^{انفعل}

أُؤْخِذُ ← أُؤْخِذُ ← أُؤْخِذُ
أُؤْكُلُ ← أُؤْكُلُ ← أُؤْكُلُ

لے حذف ہمزہ (فاء) و مزارا لرسن عمن الفعل موزک
لیں از ہمزہ وصل، از ہمزہ وصل بی نیازی شور و آن دا
حذف ✓

(۳) امر (أَمْضُ) } (۶) سے فاء امر حاضر (أَمْضُ يَا مَمْضُ) ← DEL جائز
ی کسیم

← أَمْضُ يَا مَمْضُ (صرف ۱۳۱ انفعل)
لے أَمْضُ بودہ نابرقادہ ا تفتین ہمزہ تبدیل بہ حرف مد ✓

* در آغاز جملہ سے بہتر محذوف فاء ^{ک مثالیں حاصل ۱۳۱}
* در انشاء سے بہتر مکمل حذف ہمزہ ~~۱۳۱~~

(۴) و (۵) و (۶) و (۷) و (۸) و (۹) یہ بعد (کتابا سے خلاصہ)

انفعال } انفعَلَ
 انفعِلَ }
 انفعَلًا }
 ← معنای با انفعال ← مطاوعه

خصوصیت این باب ← افعال خارجی که ارضاء دارند به آن برده می شود نه افعالی مانند عَلِمَ (که از ذهنی و غیر ظاهری دارند)

* این باب همیشه لازم است و کاربرد متعدی ندارد.

انحای که فاء الفعل آنها } لام
 ما }
 با }
 وا }
 صم }
 نون }

باید غالباً به این باب نمی روند.

باب تفعّل

قاعده ۱: موضوع: باب تفعّل (مفارع)

شرط: یکی از صیغ ۴ و ۵ و شش صیغه های مخاطب (که تا ناه مفتوح در ازل صیغه قرار می گیرند)
 حکم: یکی از در حروف می شود (جائز)

تَفَعَّلْتُ - تَفَعَّلْتُمْ / تَفَعَّلْتُ - تَفَعَّلْتُمْ

قاعده ۲: موضوع: باب تفعّل
 شرط: فاء الفعل باشد یکی از حروف (جسذ زشت)
 حکم: داء باب را همجنس فاء الفعل کرده و در آن ادغام می کنیم (جسذ زشت)
 تَفَعَّلْتُ - تَفَعَّلْتُمْ / تَفَعَّلْتُ - تَفَعَّلْتُمْ

فقط در باب تفعّل دوتا تنفید کنه داریم.

تَنْزِي
تَنْزِي
تَنْزِي

ظَنًا ۱ تَظُنُّنَ ۲ تَظُنُّنِي ۳ تَظُنُّنِي

مُظًا ۱ تَمُظُّنَ ۲ تَمُظُّنِي ۳ تَمُظُّنِي

موضوع ۱ فعل مضارع ۲ به لات فعل

شرط ۱ سه حرف همجنس کنار هم بیاید

حکم ۱ لام الفعل آن به (ی) تبدیل می شود (سما) ۲

این اضلاع هم اینگونه است

موضوع ۱ در مصدر باب تفعیل ناقص واوی

شرط ۱

حکم ۱

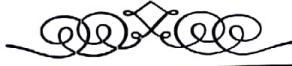
و ی ۱ / صیب - مانند ای که دیدی می آید مکسوری شود همانگونه که در مصدر ناقص بای این باب (لام)

نیز مانند (ی) لام الفعل مکسوری شود
تَرْجُو ۱ تَرْجُو ۲ تَرْجُو ۳ تَرْجُو ۴

نویسه در مصدر باب تفعیل (مصدر لام) چنانچه قاعده تخفیف همزه جاری شود، قاعده اجاری می شود
تَبْرُو ۱ تَبْرُو ۲ تَبْرُو ۳ تَبْرُو ۴
تَلْفُو ۱ تَلْفُو ۲ تَلْفُو ۳ تَلْفُو ۴

اجوف

Date: دانش صرف

Subject:

* مضارع مضموم العين اجوف ، فقط واولی است
* مضارع مكسور العين اجوف ، فقط یای است

قواعد اعلال مسترب اجوف :

۱) قُولٌ ے قَوْلٌ ے قیلٌ حوٹان ے حستان

۲) قَوْلٌ ے قالٌ حوٹا ے جاؤ نوم ے نامٌ حوٹا ے حالٌ

۳) سُوْقٌ ے سَوَقٌ ے سِقٌ سَیْرٌ ے سیرٌ ساعین ے ساعین ے ساعین

۴) سَبَعٌ ے لَبِيعٌ ے لَبِيعٌ سَبَعٌ ے لَبِيعٌ ے لَبِيعٌ

قواعد اختصافی :

۱) (ص.س) و (ص.س) ی

لَعْوَلٌ ے لَعْوَلٌ لَبِيعٌ ے لَبِيعٌ صَیْرٌ ے صَیْرٌ

۲)

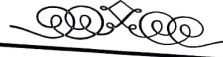
(ص.س) و (ص.س) ی

(ص.س) ی (ص.س) ی

برخلاف : قاونم بائع

ماہ دیران یاد می دهیم کہ چکارہ یا ماہ شمار کنند.

Date: _____

Subject: _____

روزن فِعْلٌ ماضی معلوم از م تا آخر فاز الفعل مضموم ✓

فِعْلٌ یا فِعْلٌ ماضی معلوم از م تا آخر فاز الفعل فعل مضموم ✓

(قَادٌ يُقَوِّدُ) : قَادٌ ، قَادَا ، قَادُوا ، قَادَتْ ، قَادَتَا ، قَادَتَا ، قَادَتْ ، قَادَتْ

(بَاعٌ يَبِيعُ) : بَاعٌ ، بَاعَا ، بَاعُوا ، بَاعَتْ ، بَاعَتَا ، بَاعَتَا ، بَاعَتْ ، بَاعَتْ

(هَابٌ يَهَابُ) : هَابٌ ، هَابَا ، هَابُوا ، هَابَتْ ، هَابَتَا ، هَابَتَا ، هَابَتْ ، هَابَتْ

نکته: صفای فعل ماضی بردوزن (فِعْلٌ) و (فِعْلٌ) آمده است. پس می توان هر دو آن را به دو صورت (مُتْنٌ ، مُتْنٌ) یا (مِثْرٌ ، مِثْرٌ) نوشت.

نکته: اجراء با عدم اجراء ایاد نام در وزن و هموزون، دارای سه حالت است:

الف) اجراء در وزن و هموزون (صروض) مانند: فَوْضٌ بَرَوْضٌ فُجِّلُ

ب) اجراء در هموزون، عدم اجراء در وزن مانند: مَدُّ بَرَوْضٌ فُجِّلُ

ج) عدم اجراء در هموزون، اجراء در وزن مانند: سَفَرٌ جَلٌّ بَرَوْضٌ فُجِّلُ

مصدر اصلی

اسمها مصدر غیر مصدر سے جزء مجزا، مباحث صرفی x

بدیدہ آمدن انجام کار بدون حالتی

دلالاتی آمدن و چون از فعل کوفتہ می شود، به آن مصدر می گویند

مصدر: اسمی که بر انجام کار

بدیدہ آمدن بودن حالتی

اصول و قواعد صرفی

مصدر اصلی: همان مصدری که در افعال ثلاثی و رباعی گفته شد. هر گاه مصدر به تنهایی به کار رود، مصدر همین نوع است.

* گاهی یک فعل، دارای چند مصدر است (مذموم، المسمی، تمنا، تمنا، تمنا، تماما، تماما، تماما، تماما و تمامه)

* مصدر اصلی دو گونه است:

الف) مصدر فعل ثلاثی مجرد: سماعی است که باید در کتاب لغت آنها (صحت و جواز) درج شود.

اول: قواعد فاعلی (مفعول مطلق)

۱- مصدر فعلی که به معنای درد و بیماری باشد (مفعول مطلق) مثل: زکام، صداع، رُعان

۲- مصدر فعلی که به معنای بر صحت و حروف است (مفعول مطلق) مثل: زراعت، نجارة، فلاحه، بحالة

۳- مصدر فعلی که به معنای از رنگ ها است (مفعول مطلق) مثل: حُمرة، حُمرة، حُمرة

دوم: قواعد فاعلی نظریه لزوم و تعدیه

۱- مصدر افعال متعدی به بروزن فعل: فتح، فتح، فتح، فتح، فتح

۲- مصدر افعال لازم به مفعول: جلس، جلس، جلس، جلس، جلس

۳- مصدر افعال لازم به مفعول: غضب، غضب، غضب، غضب، غضب

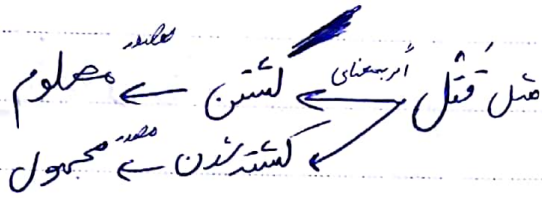
۴- مصدر افعال لازم به مفعول: قبض، قبض، قبض، قبض، قبض

فعلیة به ظرفیة

فعلیة به صحوبة

(کتابی قرینہ، رباعی مجرد و قرینہ)

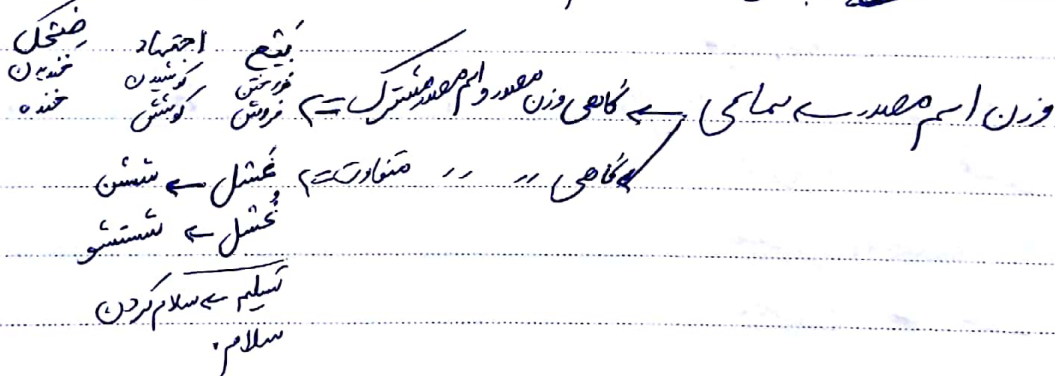
ب) مصدر فعل غیر ثلاثی مجردہ ← این مصدر دارای وزن قیاسی ✓
+ برخی ابواب، مصدر سماعی دارند

مصدر معلوم و مجهول:
← از نظر لفظی مانند هم
← از نظر معنای X

راه تشخیص ← قرینہ لفظی
← قرینہ معنایی

اسم مصدر
نتیجہی مصدر و اسم مصدر که ارتباط با ذات مد نظر X

فرق مصدر با اسم

مُحَيِّضٌ
مَجْلِسَةٌ ←
مَجْلِسٌ

« سایر انواع مصدر »

۱. مصدر میخی همه افعال (ثلاثی و رباعی ، مجرد و مزید)
لے بہ جز مصدر اہمیلی تک مصدر دیگرے ✓
لے یک (مہز زائد) در ایوانی آن ✓
لے در معنی ہمانند مصدر اہمیلی

وزن و شکرہ می ساختن

مَلَّ مَسْقَطًا ، مَلَّ مَأْكَلًا

الف) در ثلاثی مجرد: وزن مَفْعَلٌ یا مَفْعِلٌ

مصدر میخی ← در مثل وادی ہے وزن مَفْعَلٌ مثل مَوَعِدٌ ، مَوْضِعٌ
← در اجزائی یعنی وزن یَفْعَلُ مثلاً: مَحْيِضٌ ، مَحْيِيتٌ
بابتہ ہم نامی

* گاهی بہ انتہای وزن بالا ، (آ) اضافہ می شود مثل: مَفْسِدَةٌ ، مَسَاءَلَةٌ
مَحْبِيَّةٌ ، صُودَةٌ ، مَسْقَاةٌ
مُخْفِرَةٌ ، مَخْفِرَةٌ
مُحْيِيَّةٌ ، مَحْيِيَّةٌ

نکتہ: گاهی وزن (مَفْعَلَةٌ) بر سبب تحقق کار یا حالتی دلالت دارد.
السواك مطهرة للنفوس، مرصاة للارتب

ب) در غیر ثلاثی مجرد و بروزن اسم مفعول آن باب . مانند: مَحْسِنٌ و مُسْتَعْفِرٌ

نکتہ: مصدر میخی گاهی در معنای مجهول بکار می رود.

مصدر مقررہ: ۱۔ یک بار واقع شدن فعل والی

۲۔ محامی مصان دارد که از کارها یا اعمال (غیر ثابت) باشد انابتا
حسن، قبح، طول و قصر

وزن و شیوہ ساخت

← ثلاثی مجرد ← وزن فَعْلَة (سَجْدَة، نَظْرَة)
← غیر ثلاثی مجرد ← افانہ کردن (ة) بہ آخر مصدر اصلی (اکرامه)

* اگر مصدر اصلی در ثلاثی مجرد، بر وزن (فَعْلَة) یا مصدر غیر ثلاثی مجرّبہ (ة) ختم شود، برای جلوگیری از اشتباه، مصدر مقررہ همراه با دو صفت می آید. (مثلاً صُحْبَة و اِحْدَة، اِقَامَة و اِحْدَة)

مصدر نوع (هیئہ): بر شیوہ وقوع فعل دلالت

وزن و شیوہ ساخت

← ثلاثی مجرد ← وزن فَعْلَة (مثلاً جِلْسَة)

* مصدر نوع اغلب با متدیی از قبیل ~~صفت~~ (جِلْسَة حَسَنَة)

← افانہ اِحْسَان العبد، احسن الجِلْسَة
← اشاره (هَذَة الجِلْسَة)

اگر مصدر اصلی در ثلاثی مجرد بر وزن (فَعْلَة) یا برای دلالت بر نوع و هیئت، یا بر متدیی متناسب، همراه با آن آورده شود (خِدْمَة حَسَنَة) (مثلاً) صناعات و علم بحرف امامت مَبْتَدَأ جاهلیتہ

← در غیر ثلاثی مجرد ← بدون صیغہ خاصہ

لے فقط با ضمیمہ کردن متدیی بہ مصدر اصلی آن (اکرام نام، التساب حُسن)

مصدر صناعی (جعلی): یَعْنِي بہ آخر لکن افزوده می شود. (النسائیة: انسان بودن: آن ریشی کہ انسان باید آن را ادا نماید)

- وزن (فاعلیتہ، حُرَّتِیة، اِرْحَمْتِیة، تَبَعْتِیة)

مذکر و مؤنث

Subject
Date

اسم مذکر یعنی اسمی که بر انسان یا حیوان نر ~~نر~~ ^{نر} می‌باشد یا آنچه در استعمالات عرب، مذکر لحاظ شده، دلالت می‌کند.

مؤنث یعنی اسمی است که بر انسان یا حیوان ماده یا آنچه در استعمالات عرب، مؤنث لحاظ شده، دلالت می‌کند.

* اسم بر اساس جنسیت که مذکر و مؤنث تقسیم می‌شود

* اسماء مذکر یا مؤنث اگر بر انسان یا حیوان دلالت کند، حقیقی است. زید، جمل، نازک، مریم

و در غیر این صورت، مجازی است. قلم، کتاب، شمس، شجره

* علامت مذکر X

مثال: ان مقفولة
ان ممدودة الفاء حمزة
صمراء

* زمانی علامت مؤنث اندک زمانه باشند و جزو حروف اصلی نباشند. وقت، قراء

* الف یا همزه منقلب از حرف اصلی، علامت تأنث نخواهد بود. ربا (اصل آن: ربو)

دعاء (اصل آن: دعاء)

مثل صفحه

۱) تا در تأنث در ساختارهای فراوان بکار می‌رود (از قبیل مفاعلة و فاعلة، مصدر مرفوع و نزع، و خبری مصدری)

مصدر صناعی و نیز جایگزین حروف محذوفه که مانند: عداة، اقامة، لغة

۲) گاهی اسم مذکر حقیقی، دارای یکی از علامت تأنث است، مانند: حمزة، مصاربة، خليفة، مرضی (جمع مرضی)

شهداء، انباء

از جهت معنای مذکر
از جهت لفظی مؤنث

نامبر این آنجا که به معنای مؤنث می‌شود (مانند ضمیر و اسم اشاره) مشمول احکام مذکر هستند و در مواردی که P4PCO

لفظ مهم باشد، احکام مؤنث درباره آنها جاری است

مؤنث معنوی: مؤنث معنوی ← جارجی اسماء فاوہ علامت تائین ← مؤنث معنوی ✓
 ← مؤنث حقیقی ← مؤنث معنوی
 ← مؤنث مجازی ← مؤنث معنوی
 مثل صریح ← از طریق معنی قابل شمارش
 مثل شمسی

ظہری شمارش مذکر مجازی از مؤنث مجازی معنوی ← از لقب
 ← مؤنثی همچون اسم اشارہ، ضمیر و صفت

مانند
 هذا ذرٌّ و انَّ للمتَّصِّينَ لِحَسَنٍ مُّثَابٍ
 انَّ المؤنثَ الَّذِي يَفْرُونَ مِنْهُ وَاِنَّهُ لَللَّقِيْلِمِ
 هَذِهِ جِسْمَتُكُمْ اَلَّتِي كُنْتُمْ تُوَعَّدُونَ
 اَفَلَا يَنْظُرُونَ اِلَى الْاِبْرَةِ كَيْفَ خُلِقَتْ

لعن رسول الله (ص) الخمر و عاصرها و محقرها و بائعها و مشتريها

اعضای زنجیر (عین، نون، ریح، عیش، اذن، کف)
 کلماتی مانند (ارض، دار، نار، جہنم، خرب، عکس)
 مثال های پر کاربرد
 مؤنث معنوی مجازی

موارد جواز تذكیر و تانیث

① به صورت تمامی در هر دو صورت مذکر و مؤنث به کار رفته اند. مماء، ذهب، غسل، سون، میلان، لسان، طریق، سبیل
 یعنی از عواملی است اختلاف استعمال در قبایل عرب است

② الرقطه، لفظ مکمل (نه معنای آن) مد نظر ✓ ← به اعتبار لفظ بودن ← مذکر
 ← به اعتبار مکمل بودن ← مؤنث

مثلاً (انَّ بَيْضَ الْاِسْمِ و يَرْفَعُ الْخَمْرَ) یا
 (انَّ تَنْضِبَ الْاِسْمِ و يَرْفَعُ الْخَمْرَ)

(۳) اسامی قبائل (مثل مجاد و شمرد) کہ اعتبار (قوم) سے ہے ہند ^{می بائند}
کہ اعتبار (قبیلہ) سے ہونٹ

مثنیٰ

مفرد: ایسی کہ بریک تھی؛ از انسان
دلالت می کند (رجل، جمل، کتاب)

انسان
ہر چیز دیگر

مثنیٰ: ایسی کہ بالزود علامت تثنیہ (شان) سے در حالت رفع
بہ آخر مفرد آن، بر دو چیز متفق در لفظ و ہن
مثنیٰ (مثنیٰ) سے در حالت نصب و جر

جملان، جملین

ملفوظات مثنیٰ:

۱- با ساختار مثنیٰ سے دلالت بر دو چیز ناہمجنس
ایوان سے آب لیمو
قمران سے مٹھن / مٹر

۲- کتاب سے (انسان و مثنیٰ مثنیٰ) لگائی گئی ہے مفرد نادر ہے بر دو چیز دلالت
انسان - انسان - کلا - کلتا
علامت مثنیٰ می بند

۳- مثنیٰ سے معنی جمع (کثرتین سے کہ بہ معنی کثرت)

شیوا سامت مثنیٰ:

۱) (صحیح / تشبہ صحیح / منقوص) لام التثنیہ x
رجل سے جملان
۲) مقصور (انق) منقلب از (و) / عصب سے عصبان

غیر این صورت سے ان سے ی ہدیٰ سے ہدیان مُسْتَعْلٰی سے مُسْتَعْلٰیان
س (مقصور و منقوص) سے لام الفعل ہے عطف
تاضی سے قاضیان عصب سے عصبان

۳) مقصور سے صزہ اصلی تراء سے ترائان
خمراد سے خمرادان
نکتہ: (اب) (ان) سے اخوان
PAPCO

دعا سے دعاوان - دعاوان
یوں تعبیر

۱۵) محدود و لام سے ملانی سے لام الفعل بر نمی گردد
سنت سے سنتان ابن سے ابنان لغت سے لغت

جمع سالم

تعریف جمع: اسمی که بیش از دو چیز متفق در لفظ و معنا دلالت کند.
 که صورت ساخت به انتهای مفرد آن، علامت جمع # افزودن شود. جمع سالم
 تعبیری در بنای مفرد آن پدید آمده است. جمع ملکر

انقسام جمع: اغلب بنای مفرد آن سالم باقی، که دو قسم → جمع سالم مذکر / جمع سالم مؤنث

جمع سالم مذکر:

افزودن (ی و ون) در حالت رفع به انتهای مفرد
 (ا و انا) در حالت نصب در

شماره ساخت جمع سالم مذکر: مذکر، عاقل، ناه تأنیث، علم یا وصف

وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ رَأْسُهُمْ لِي سَجْدِينَ

* مفرد غیر عاقل به جمع سالم مذکر

اما اگر یکی از امور اختصاصی عاقل به آن نسبت داده می شود که در نتیجه می توان به گونه سالم جمع بست

وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ رَأْسُهُمْ لِي سَجْدِينَ

Date: _____

Subject: _____

جمع مکرر

اجز واری ← بروزن (فعال) ← و سی

جمله قلہ و کثرہ ۱
انفعال، افعال، افعال، افعال
جمع مکرر جمع قلہ ← **افعل / افعلہ / افعل** علم
جمع کثرہ ← **افعل / افعلہ / افعل** علم وجود فریضہ اعلیٰ بربیش لزمہ (فرد از فرد) دلالت

اس تفکیک سے زمانی کہ مفرد، باہر ہو (قلہ و کثرہ) جمع کر دیں اگر **افعل / افعلہ / افعل** (فرد از فرد) جمع کثرہ نہ **افعل / افعلہ / افعل** (فرد از فرد) (مثلاً **افعل / افعلہ / افعل**)

نکات: افعل، افعلہ، افعل جمع کثرہ و کلام و بالعلم
مفرد لفظ (افعل) و در صفت ہا جمع قلہ جاری

۲) جمع الجمع

کلمہ جمع مکرر سے کلمہ جمع کثرہ (مکرر نام) کتب سے اللب و الکلب
نبت سے بیوت و بیوتات نرسن آن سے بالغہ در تکرار
ناکس سے نوکس سے کواکب کواکب سے مجموعہ ہا کواکب
تول سے اقوال سے اقوال

۳) صیغہ منسبہ الجمع

در جمع ہا جمع مکرر سے دو وزن مضارع و مضارع و ممالان (بند دو) ہا جمع
انما فعل
انما فعل
انما فعل
انما فعل

۲) اسم جمع
نفس قوم، نام، قبیلہ
غشم (مفرد آن، شاة) **غشم** (مفرد آن، شاة)
خلی (مفرد آن، فرس)

این الفاظ جمع و اعتبار نظر سے مفرد و صرفی نزد استفادہ سے القوم سار یا ساردا
معنا جمع

PARMIS

اسم فاعل

مصدر
تکلم
غیر مصدر
تکلم

جامد: اسمی است که تنها بر زمان یا حدث دلالت می کند.

جامد و مشتق

مشتق: اسمی است که اگر کسی یا چیزی که حدث به آن نسبت داده شده دلالت بر

ضاربان = ضرب (حدث) + محض که مصدر ضرب به او نسبت داده شده.

صیغات:

- ۱- اسم فاعل ۲- اسم مفعول ۳- اسم مبالغه ۴- صفت مشبیه ۵- اسم تفضیل ۶- اسم زمان ۷- اسم مکان ۸- اسم آلت

تعریف اسم فاعل: اسمی است که در جمله با او زنده می شود و بر کسی یا چیزی دلالت می کند که کنونی از او برزده.

کارتن (در زمینه)

شبه ساخت

تکلم فاعل = بره وزن = فاعل
تکلم فاعل = تبدیل حرف مضارع به (م) اسم مفعول در مضارع معلوم به حکم و کردن حرف ماضی آخر
تکلم = متکلم
تکلم = متکلم

گاهی اسم فاعل بر وزن دیگر از جمله (فعل) کشید (شاهد)، جلس (مجالس)، حسیب (محابیب)، خصیم (مخاصم)

اسم فاعل بر اساس تعداد و جنسیت (مذکر مؤنث) دارای ۲ صیغه.

اسم فاعل = مثل فعل معلوم = دارای فاعل

اسم ظاهر اذاهب مجلی؟
ضمیر بارز اذاهب انت؟
ضمیر مستتر زید اذاهب

عوامل (ذ) فاعلان، فاعلتان
(و) حر فاعلون

ضمیر نیستند.

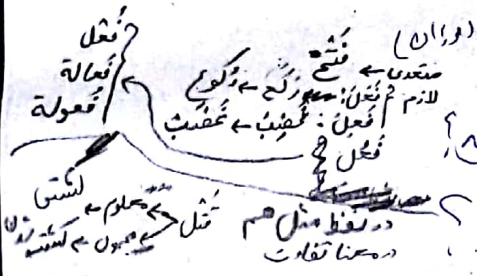
بلکه علامت نشانه و جمع در حالت رفع اند.

صنایع مستتر	اسم فاعل	صیغه
هو، انت، انا	فاعل	مفرد مذکر
ها، انتما، نحن	فاعلان	ثنای مذکر
هم، انتم، نحن	فاعلون	جمع مذکر
هی، انتن، انا	فاعلتان	مفرد مؤنث
هنا، انتن، نحن	فاعلتان	ثنای مؤنث
هن، انتن، نحن	فاعلات	جمع مؤنث

۱- مصدر اسمی که پدید آمدن بدون ماضی انجام داد. دلالت بر وجود از فعل گرفته است. مصدر

۲- مصدر اصلی که همان در تثنای و رباعی از آن می آید

۳- مصدر اصلی که تثنای مجرد و قواعد ناظر بر معنی را نگویید (در زمان)

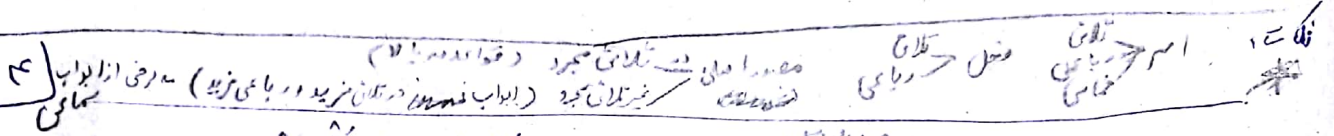

۴- مصدر اصلی که قواعد ناظر بر معنی و الازم را بیان کند؟

۵- مصدر معلوم و مجهول از چه نظر مثل هم و از چه نظر متفاوت؟

۶- راه تشخیص مصدر معلوم یا مجهول؟

۷- ~~اسم مصدر~~ اسم مصدر با ماضی یا مصدر؟

۱- مصدر ~~مضارع~~ ماضی؟

۲- ~~مصدر ماضی~~ مصدر ماضی به تثنای مجرد (فعل ناقص ماضی) در تثنای مجرد و رباعی از آن می آید

فعل ناقص ماضی (فعل ناقص ماضی)

تثنای مجرد اسم مفعول آن باب

* کلاس ۱۰ به آخر در وزن ~~فعل ناقص ماضی~~ تثنای مجرد افتاده می شود.

* وزن (مفعلة) به ~~فعل ناقص ماضی~~ علت این کلام است. بیوان مفسرة للفم

~~مصدر ماضی تثنای مجرد~~

مصدر ماضی ۱۰
باید اتفاق افتاد فعل ~~فعل ناقص ماضی~~ که مملات غیر ثابت است (حسن - قضا)

ساخت ~~فعل ناقص ماضی~~ تثنای مجرد ← مفعلة (سجدة)
که غیر تثنای مجرد ← ~~فعل ناقص ماضی~~ مصدر اصلی + ة (اکرامه)

* برای جلوگیری از اشتباه شباهت با مصدر اصلی ← مصدر ماضی همراه وصف

مصدر ماضی (مفعلة) ← تثنای مجرد و مفعلة مفعول فعل

ساخت ~~فعل ناقص ماضی~~ تثنای مجرد و مفعلة (جلسة و انوی ماضی کردن)
غیر تثنای مجرد: افتاده کردن قید به مصدر اصلی. دارم تمام. التساب حسن

مصدر صناعی (جعلی) ریه به به آخر کلمه
انسانیه (انسان بودن آن و نیز انسان نایب دار آن)

اسم تفصیل کے اسم باروں خود سے بہ زیادتی صحت خاص خود نسبت بہ دیگر یا دیگران

① اوزان کے مذکر سے افضل
کے مؤنث سے فضلی

② صرف اکبر / اکبران / اکبرون (اکابر) کبری / کبریان / کبریات (کبری)

③ شرائط صحت

* از فعل ثلاثی مجرد معلوم صحت

* برقی معتد بہ برنگ عیب و زینت دلالت X - اما در روایات دیگر

اسود ایقین

* ← فعل تالی کہ فاقد شرط (مثلاً تالی مجرد) ← اشدء النثر افضل احسن ، اعظم + مصدر فعل

* البتہ در ان شرط ہا سے این قائدہ جائز

النثر اعلیٰ
اشدء احسن اعظم

④ احوال

۱- احوال بروزن افضل سے احوال X اتوم

۲- ناقص " " " " (واری) سے الف

۳- ناقص (و) بروزن فضلی سے و سے ی

أعلو سے اعلیٰ ابقی سے ابقی

دنوی سے دنیا غلوی سے ظلیا

⑤ کاربرد (صرف)

حوال افضل هما الافضلان هم الافضلو

هي الفضلي هما الافضليان من الفضليات

← داماری (ال) سے مطابقت سے جنس و تعداد سے با مابقی ✓

خالد افضل من سعيد
فاطمة افضل من محمد

دعوت (جن) جر سے تمامی حالات مفرد

م الیه نکرہ = صحت مفرد مذکر

م الیه معروف سے جائز سے مفرد مذکر

جنس و تعداد مطابقت

صفت تفصیلی

م (جن) = (تر)

صفت تالی

افانہ سے (ترین)

م (ال) سے جائز تر

اسم مکان و زمان ہے اسم با وزن خود سے بر ملاں یا زمان وقوع خود سے

① سات ہے ثلاثی مجرد ہے مفعّل / مفعیل
✓ غیر ثلاثی مجرد ہے اسم مفعول آن بعد

کلمات ۱۰
= مفعّل =

جمع مفعلة (۱۰ تا ۳۰) افعال افعال مفعلة

کثیر تعداد سے قرینہ

مکرر (۱۰) غیر مکرر

جمع الجمع سے دوبارہ جمع

صیغہ منتهی الجمع سے مفاریل و مفامیل

اسم جمع سے لفظ مفرد سے بزرگ مجموعہ دلالت قوم

اسم جمع جنس سے معنای جمع سے اثر آتھنی (۵) یا (ی) افعالہ لے کر مفرد

یہود سے یہودی

عسل / ماہ / قراب

یاد لفظ بزرگ و زیاد دلالت اسم افراد سے

اسم جنس سے صیغہ منتهی الجمع از میان اوزان جمع مکرر در وزن مفاریل و مفامیل و مائلان آن

قرین جمع مکرر از کتاویہ ها

اسم نالت سے مفعل / مفعلة / مفعال

استیا روجوی ← ۱۳ ۱۴

جوانسی ← ۱۳ ۱۴

کلمہ سے اب ہا اور ✓

راہ سخیس و تکیک لہذا مستتر سے توجہ بہ حامل

نزدیک	موسطی	دور
۳	۳	۳
۱۰	۱۰	۱۰
اولاد	اولادک	اولادک

اسم موصول سے معروفی کہ یہ ایک صلا ہے

مختلف مشارکین سے تعداد
و جنس
و نام

شبهه سازش یعنی ...
 قراءت قرآنان
 بحر و ملامت تأنیف و حمراء حمراء
 بحر و منتقلب بحر تغیر
 دیا بحر دعاوان
 بحر دعاوان

کارڈلائے بحر حذف لام بحر تغیر
 بد بحر بیان
 دم بحر دعاوان
 ابن بحر ابناں
 لغت بحر لغتان
 سنہ بحر سنتان

تعاریف

جمع سالم بحر جمع اسمی بحر بیش بحر صفت در لفظ و معنا = بحر آخرش علامت
 بحر شریط جمع مذکر سالم بحر مذکر
 بحر عاقل
 بحر علم یا وصفا

جمع صفتی =
 صلابت بحر صلابت
 بحر مساوان
 بحر مسجد
 بحر کبریا
 بحر کبریا بحر کبریا

بحر لغت بحر لغت بحر جمع مذکر سالم بحر ارسند علت بیان بحر منقول مطابق بحر احوال

منسوب

بحر عسلی بحر عمومی
 بحر رباعی بحر ربوی
 بحر مصطفی بحر مصطفی
 بحر ماضی بحر ماضی
 بحر کبریا بحر کبریا
 بحر طوی بحر طوی
 بحر حسی بحر حسی
 بحر مرضی بحر مرضی
 بحر مرضی

انتهای

تعلیقہ ہای کہ بدون بار نسبت، معنای نسبت
 حداد فارس کہیں

بحر علی بحر علی
 بحر امیہ بحر امیہ
 بحر اول بحر اول
 بحر دوم بحر دوم

بحر ابوی
 بحر ابوی
 بحر ابوی

بحر اباب بحر اباب
 بحر سنہ بحر سنہ
 بحر شوقہ بحر شوقہ
 بحر شامہ بحر شامہ

بحر ممدوی بحر ممدوی
 بحر ممدوی

بحر شاد بحر شاد
 بحر فونامی
 بحر تخت بحر تخت
 بحر روح بحر روح

بحر سہمی
 بحر سہمی
 بحر سہمی

بحر ابرو بحر ابرو
 بحر مدینہ بحر مدینہ

سہ وزن تصغیر سے فَعِيلٌ مَفْعِلٌ مَفْعِلٌ

تصغیر درجہ اولیٰ رباعی مزید و جماسی مزید سے حرف زائد حذف کہ

مَبْرُورٌ ← زُلْفِيزٌ
مَبْرُورٌ ←

زائد

تصغیر مرضم؟ سے درجہ اولیٰ رباعی مزید کی تو کوئی تمام حروف

اهداف تصغیر سے کو چلی

تحقیق

تقلیل عدد و کیفیت

کمی حاصلہ وہ زمانی یا مکانی
اظہار کیفیت کہ

مقالہ (تصغیر و موارثہ)

مُسْتَجِرٌ ← مُسْتَجِرٌ

مُسْتَجِرٌ ← مُسْتَجِرٌ

مُسْتَجِرٌ ← مُسْتَجِرٌ

اِحْمَرٌ ← اِحْمِرٌ

سَعِدٌ ← مُسْتَجِدٌ

سَعِدٌ ← سَعِيدٌ

دَرَهْمٌ ← دَرَاهِمٌ

سَفَرٌ جَمَلٌ ← سَفَرٌ جَمَلٌ

حذف لام الفعل ستم
جماسی عمود

بنو ← ابن ← بَنُو ← بَنِي ← + ی مکملہ سے بھرتی

اسما

تعریف مصغرا: اسم سے داتا سے ی ساکن (ی مصغرا) سے تا زیر کو چلی و کمی و مانند آن دلالت

سہ وزن فَعِيلٌ - مَفْعِلٌ - مَفْعِلٌ

* اگر اسم مؤنث ہے بعد تصغیر کردن (ة) بہ آخر میں کہ

صرف نسبت سے اختصار
مصغرا

تصغیر سے مفعول مضاعف ہو

لا تَدْرِيْنَ ۛ ۛ وَ ذٰرُ / مَفَارِعُ / ۱۹ ثَلَاثُ عَمْرَدُ / مَعْقِلُ مَثَالُ / مَحْلُوْمُ / لَا تَعَا

فَعْبُوْرًا ۛ ۛ فَرَقُ ع / مَامِي / ۱۳ ثَلَاثُ عَمْرَدُ / مَامِي / مَعْرَمُ
يَعْبِلُ ۛ ۛ وَثَلُ / مَفَارِعُ / ۱۱ ثَلَاثُ عَمْرَدُ / مَعْقِلُ اَدِي / مَحْلُوْمُ
سَهْوًا

تَعْلَمُ ۛ ۛ مَعْرَمُ

بِهَيْبَتِيْنَ

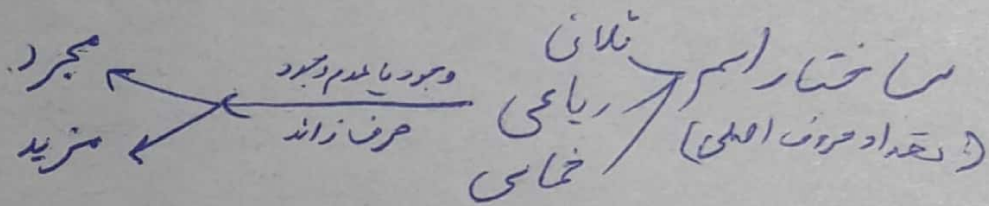
اَقْبَلَتْ ۛ ۛ
اصحى / وقت
وزن

شعبہ صحیح: حرف آخر وای مانند ساکن ہے دلو، مهدی، مدعو

صحیح: حرف آخر حرف صحیح سے حسن
 محدود x سے سوء سے اسم صحیح

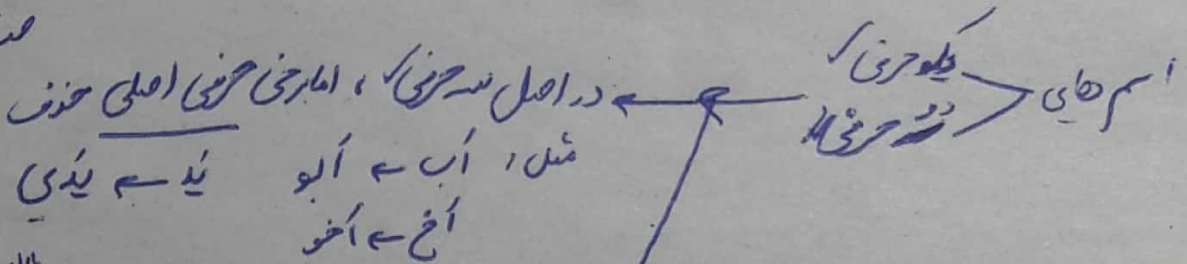
اسماء

غالب مباحث صرفی ہے جو اسمِ صغریٰ

اسم ثلاثی مجرد ہے ۱۰ وزن ہے فلس، فرس

نکباتی مانند (جنگ، دُئل) ہے شاذ ہے محقق رہی
 ایہ استعمال یا
 صغیر ہی داند

مثلاً: در اصل کیا دو حرفی، مثل ہی ۲ یا ۳ تکلم (ہی اسی)
 کہ جزء ہے مبنیات کا و خارج مباحث صرفی کہ بھی یہ آں توجہ

ثلاثی مزید سے اوزان بسیار ۲۸۶
 رباعی مجرد سے ۵ وزن ہے قِطْر، جَعْفَر، دِرْهَم، زَبْرَج

رباعی مزید سے اوزان زیادہ ۲۸۷
 خماسی مجرد سے قِطْر طَعْب، قُذُومِل (جَحْرِش، سَفْرَجَل)

خماسی مزید سے دارای انداز اندک کہ بعضی تعداد آنا را انکشت شماری دانند سے قِطْر، قِطْر، قِطْر، قِطْر، قِطْر

اسم مزید سے محدود کردار ای لا حرق ✓ مثل: احرر نجما
بیشتر اسم ہا، ثلاثی (مزید) هستند و خماسی کمترین تعداد اسم ہا

تعریف اسم: کلمہ سے معنای مستقل ہے معنای برہکی زمان ہاں سرگاہ دلائل

درس ۲

اسم بارہ جزبہ نوع حروف اصلی \leftarrow غیر سالم (مختل - مہموز - مضاعف) سالم

توالی سے تولی

قواعد
① و ی ا ک ح م ن س ل ط ی
و ی ا ک ح م ن س ل ط ی
و ی ا ک ح م ن س ل ط ی

مُتَقِن سے موقن

بصرہ آر دہ مثال (یابی) ی سے و

دوا سے دواء
استفای سے استفاء

② ا ح لہ (زائده) (تواری) (در آخر)
ی سے و

مَيُّوت سے مَيِّت

③ (و + ی) سے و
(ی + و) سے ی

مُتَقِن سے موقن
مُتَقِن سے موقن
مُتَقِن سے موقن

ضار بوی سے ضار بیی سے ضار بیی

ضار بیی

اسم با توجه به حرف آخر

۳
* اگر منقلب از (و) ل (الترافعی)
* به دلیل اجرائی اطلاق حذوف (باقی) منقوص

منقوص: ~~آخری~~ لازم ماقبل مکسور

* می تواند منقلب الهمدنی (منقلباً ی) / الریبا (منقلباً واد)

مفقور الف لازم

* زائد قطعی (هدی)

~~منقوص آخری~~

تانیث - مقوش

* ~~منقوص آخری~~ (فهرست)

مفقور: ~~منقوص~~ الف زائد + صغره

صحيح: آخری حرف صحيح

شبه صحيح: ^ا (و/ی) هدی - مدعو

کلمات: صحيح و شبه صحيح ← همه حرکات اعزای ظاهر می شوند

اسم مفقور ← ~~صحيح~~ هیچکدام از حرکات اعزای ظاهر ← چون الف حرکت پذیر نیست
مفقور ← فقط حرکت فتحه ظاهر